

Nový Ruský plynovod „Síla Sibíře“ změnil geopolitický poměr sil

- CZ24 News | 14. února 2020

RUSKO: Síla Sibíře, Severní proud a další. Co jsme nevěděli o trhu plynem...

Tímto překládek bych rád uzavřel jakési pásmo z rozhovorů s ruským expertem

B.Marcinkevičem, vyložených zde 8.11., 26.11., 7.12. a 21.12. Nepochybuji, že i napříště bude mít tento pán k otázkám energetiky co říci, nicméně - v tomto tématu si dám nějaký čas pauzu ...

Druhého prosince odstartovali prezidenti Ruska a Číny v režimu telemostu provoz magistralního plynovodu „Síla Sibíře“ (SilSib). Od čajandinského naleziště (severně o Bajkalu) na trase dlouhé 2.300 km, přes tajgu, řeky, bažiny, pod korytem řeky Amur - a měsíc před plánovaným termínem.

V době socialistického realizmu by byl takový projekt údernou stavbou. Venku ale máme kapitalismus, a proto v masmédiích a televizích nenajdete o tom, kdo a jak prokládal roury 365 dní v roce v „lázeňských“ podmínkách Jakutska a Poamuří, ani zvuku, ani písmene, ani obrázku. Zato všichni novináři družně opakují záhadnou formuli: - výstavba „SilSib“ změnila geopolitické rozložení sil ve světě.

Co to znamená a jaké to rozložení bylo, co se na něm změnilo? Jednou z variant vysvětlení je, že Evropa teď uvidí, že Rusko může potrubní plyn dodávat i jinam než do Evropy, ale dokonce i do Číny, a proto hned bude Evropa přístupnější k jednáním. Viděli hlasatelé této verze aspoň mapu Ruska?

Od středu dole doprava k severovýchodu je Irkutská oblast a Republika Sacha (Jakutsko) - území větší než Argentina, anebo 70% plochy EU, a až někde vlevo, v dolním rohu je hranice s Evropou - rozdíl cca 80 poledníků! Realita je to surová, jako klima na Sibíři. Plyn z těchto nalezišť je možné dodávat jen do Asie, a v Evropě to velmi dobře vědí, takže o nějakém změkčení jednacích pozic nemůže být řeč. Co je tu ještě geopolitického - Amurský závod na zpracování plynu - budovaný gigant kapitalistického průmyslu? Měřítka skutečně ohromující: ročně zpracuje miliardu m³ plynu a vyrobí 2,5 mil. tun metanu, 1,5 mil. tun propanu a butanu, 200 tis.tun dalších frakcí. Plocha 800ha, 6 technologických linek, přes 3,5 tis. prac.míst a dalších nejméně stejně tolik v závodech souvisejících. V sousedním městě Svobodnyj se rekonstruují železniční opravy, vybudovány 2 nové železniční stanice, ve výstavbě je 500MW elektrárna, rozšiřuje se říční přístav - pro naši nejednoduchou dobu je to projekt obdivuhodný - nicméně, co je tu geopolitického?

To že se hlavním spotřebitelem může stát Čína? Návazně se projektuje plynochemický kombinát SIBURA jako 2. stupeň zpracování plynu s produkcí umělých hmot. Tím se logistické schéma rozšíří na možnost spolupráce s Japonskem, Koreou a Singapurem. Nicméně, objem vyráběného etylenu a propylenu nebude tak velký, aby pohnul světovým počasím. Takže v čem tkví geopolitika tohoto projektu?

Nelze ji vidět, posuzujeme-li izolovaně jen projekt Síla Sibíře. Proto se na to podívejme s odstupem.

S jakým? Do roku 2007 a slavného Putinova mnichovského projevu - a možná i o trochu dřív. V únoru 2007 na bezpečnostní konferenci v Mnichově V.V.Putin přednesl projev, který západní politologové nazývají „Prvním historickým Putinovým projevem“. Příprava k němu ale začala o několik let dříve - připomenu pár faktů.

V roce 2003 začal případ „JUKOS“, jehož jedním z důsledků se stal přechod kontrolního balíku těžené ropy na státní podnik Rosněft. Pro ty, kteří mají problém s pamětí připomenou, že poté, co majitel Jukosu Chodorkovskij obdržel za neplacení daní nepodmíněný trest odnětí svobody, tehdejší šéf daňové služby A.Serďukov konstatoval, že odvody ropných společností do státního rozpočtu se zvýšily 14 krát. O tom, jak si Serďukov vedl v čele ministerstva obrany lze vést spory, ale v případě Jukosu právě on, jako výběrčí daní, hrál jednu z hlavních rolí a má velkou zásluhu na tom, že se ropní baroni začali dělit se státem. Výsledek na sebe nenechal dlouho čekat: - v roce 2005 Rusko úplně splatilo všechny úvěry, dříve přijaté od MMF. A teprve poté, kdy se Rusko zbavilo oné smyčky na krku, přišel Putinův mnichovský projev - cituji:

„Po studené válce nabízený monopolární svět se nekonal. Jedno centrum síly, jedno centrum moci, jedno centrum rozhodování - svět jednoho pána, jednoho suveréna. To je nakonec zhoubné nejen pro ty, kdo se nacházejí v rámci tohoto systému, ale i pro suveréna samého, protože ho to rozkládá zevnitř. Pro moderní svět je monopolární model nejen nepřijatelný, ale vůbec nemožný“.

Před 12 lety stanovil Putin diagnózu současnému světovému řádu a konstatoval odmítnutí Ruska pokračovat nadále v tomto kurzu, stanoveného slovutným suverénem. Těm, kterým se zdají být Putinovy formulace, že monopolární uspořádání je zhoubné pro země považující se za onen pól, abstraktní filozofickou úvahou připomínám, že rok poté vypukla světová hospodářská krize. Západní experti se v komentářích k tomuto projevu soustředili jen na vojenskou část jeho vystoupení. To ale bylo to, čemu se dnes říká „hip“ - oni velmi dobře slyšeli vše, co řekl o světové ekonomice - cituji:

„Sumární HDP Indie a Číny podle parity kupní síly, je už větší než USA. Podobně propočítaný HDP zemí BRIC (tehdy bez JAR), překonává HDP EU a v dohledné době bud tento rozdíl jen růst. Ekonomický potenciál nových center světového růstu se bude nevyhnutelně konvertovat do politického vlivu a upevňovat multipolárnost. Jsem přesvědčen, že jediným mechanismem rozhodování o použití vojenské síly může být jen Charta OSN, a netřeba zaměňovat tuto organizaci ani NATO ani EU. Je třeba dosáhnout toho, aby mezinárodní právo mělo univerzální charakter“.

Ta slova byla vyřčena právě v takové posloupnosti - nejdříve o ekonomice, a teprve potom o použití vojenské síly. A po slovech následovaly činy, o kterých jsem už dříve hovořil. Odchod Ruska z Energetické charty Evropy, zákon o strategických nalezištích a magistralních potrubích, magistralní plynovod „Modrý proud“ do Turecka mimo Ukrajinu, „Severní proud-1“, celá síť plynovodů a zásobníků plynu ve vlastnictví Gazpromu, neuskutečněný projekt „Nabucco“, který předpokládal dodávky turkmenského plynu do Evropy, syrské odmítnutí proložení plynovodu z Kataru do Evropy přes své území, prudký růst Rosatomu, nová výzbroj pro armádu, a - Krym, jehož návrat do rodného přístavu jednou vejde do učebnic historie.

S hlediska chronologie je za druhý historický projev Putina považován jeho „Krymský“ projev před Federálním shromážděním 18. března 2014, před hlasováním o Krymu. Cituji:

„Naši západní partneři včele s USA se přednostně neřídí mezinárodním právem, ale právem silnějšího. Jednají, jak se jim zlíbí, používají sílu proti suverénním státům, protlačují potřebné rezoluce z mezinárodních organizací, a pokud se to nedaří, ignorují Radu bezpečnosti OSN a OSN jako celek. Máme všechny důvody k předpokladu, že slovutná politika zadržování Ruska, byla prováděna jak v 18., tak v 19. i ve 20. století, pokračuje i dnes. Všechno ale má svoje hranice. Dnes je nutno skončit s hysterií, vzdát se rétoriky studené války a uznat zřejmou věc:

- Rusko je samostatným, aktivním účastníkem mezinárodního života, má národní zájmy, se kterými je třeba počítat a respektovat je“.

Ještě tvrdší a nekompromisnější. Vyslyšeli ho? Ano, ovšem nikoli v USA nebo v Evropě, ale v Asii – v Číně. Soudruh Si byl 9. Května 2014 byl v Moskvě a byla podepsána smlouva o výstavbě „Síly Sibíře“. V Číně mají velmi rádi hru „Go“, rozvíjející strategické myšlení, což před pár lety potvrdil D.Trump prohlášením, že soudruh Si umí strategii. Mezi jinými zákony se v roce 1947 v USA objevil dokument s názvem „Strategie národní bezpečnosti USA“, ve které jsou obecně zakotveny cíle USA při zajištění bezpečnosti země. Občas si je připomínají, ale jaksi stranou zůstává, že tento dokument, třebaže nejdůležitější, není jediným dokumentem, který určuje státní bezpečnost USA. Za ním jsou seřazeny dokumenty přísně podle důležitosti a významu. Strategie národní bezpečnosti, podepisované prezidentem USA se obnovuje pro každé prezidentské období. Donald Trump podepsal 18.12.2017, mající tradičně tajnou a veřejnou část. Citovat budu z té otevřené – nejdřív část s krásným názvem „Mír pomocí síly“:

„Nezbytná je modernizace ozbrojených sil, zvláště jaderných zbraní a odpovídající infrastruktury, nezbytné jsou nové přístupy k nákupům zbraní, k zajištění bojeschopnosti, nezbytné je zachování úplného spektra sil pro odrazení jakékoli hrozby - na souši, ve vodě, ve vzduchu, v kosmu i v kybernetickém prostoru“.

Proti komu? Žádné nejasnosti, vše je rozepsáno – mezi tři hlavní hrozby proti USA jsou zařazeny „revizionistické režimy Číny a Ruska“, kdy pod „revizionizmem“ se rozumí zásadní odmítnutí monopolárního světa. Druhou hrozbou je „stát-vyvrhel“ KLDŘ, a třetí jsou tradičně „džihádistické teroristické skupiny“. Kolem třetí skupiny by bylo možné debatovat dlouho: – kdo je vytváří, kdo je cvičí, kdo je financuje... Jeden z dávných mudrců řekl, že nejtěžší boj je boj se sebou samým – takže Státy se nešetří. To ale není moje téma.

Abych ale nebyl označen za fantastu, uvedu ještě jeden citát z dokumentu:

„Nynější výzvy svobodným společnostem vypadají stejně vážně, ale různoroději, než hrozby v dobách studené války, při totalitární hrozbě se strany SSSR.

***... Čína a Rusko se snaží formovat svět, který odporuje americkým hodnotám a zájmům.
... Rusko má za cíl oslabení vlivu USA ve světě a oddělení Ameriky od jejích spojenců a partnerů.***

... Čína rozšiřuje svoji moc na úkor suverenity jiných a buduje, po Americe, ve světě druhý nejmodernější vojenský systém.

... USA a Evropa budou společně čelit ruské podvratné činnosti a agresi, jakož i hrozbám, které představují Irán a Severní Korea“.

Jsou tu aspoň nějaké možnosti pro rozšířenou interpretaci? Podle mého je to otázka rétorická. Rusko přináší USA hrozbu daleko různorodější než v dobách studené války SSSR. Takže, vítejte ve studené válce č.2! Vyhlásili nám ji nekompromisně, bez ohledu na názory liberálů v nejvyšších patrech naší moci. Můžeme být jakkoli přívrženci mírové politiky – ale rubikon už byl překročen, masky odhozeny... a můžete si doplnit jakákoli další slova, která se k takovému momentu hodí. Současně můžete samostatně vyhodnotit, zač stojí slova celého toho publika, které nás přesvědčuje, že s USA lze najít společný jazyk, a stejně tak i – za co stojí toto liberální publikum.

V základech jakýchkoli dnešních strategií leží energetika. Existuje základ a existuje dekorum – hlavně si je nespést. Ocituji jinou pasáž z americké Strategie národní bezpečnosti:

„Rusko rozšiřuje svůj vliv v různých oblastech Evropy a Centrální Asie prostřednictvím kontroly nad klíčovými energetickými zdroji“.

„Strategie“ má i část věnovanou dominanci v energetice. Nebudu ji citovat, jen stručně vyložím: -jsou v ní obsaženy úkoly změnit USA v energeticky dominantní stát, zajistit pro něj ústřední pozici v globálním energetickém systému, jako hlavního spotřebitele, výrobce a inovátora. Vřelé díky Vám,

Donalde Fredoviči! – teď všichni, kterým se nelíbí teze o prioritě energetiky, se budou hádat nikoli se mnou, ale s Vámi.

USA chápou, že útok Ruska je veden na energetické frontě, a právě jemu budou v první řadě čelit, a tak se budou snažit zastavit a rozbít rozvoj naší energetiky. Zvednutím argumentu Vladimíra Putina, který vyhlásil před několika lety koncepci rozvoje Ruska jako energetické supervelmoci, zvedly USA rukavici... To je základ naší opozice a vše ostatní je podružné – a všichni, kdo s tím nesouhlasí, mají právo psát drobným písmem dopisy do Bílého domu.

K odporu takovému protivníkovi, jakým jsou USA, potřebuje Rusko spojence. Ano, spojence – protože přáteli Ruska zůstanou nadále její armáda a námořnictvo. Jakýkoli spojenec je jev přechodný. A znovu navrhuji se zaradovat, že jsme Státům „nevybrali nejhoršího prezidenta“...

A teď se pojďme vrátit k projektu „SilSib“ a zamyslet se nad převratem v geopolitice. Pro ty, kteří se u nás v Rusku zabývají zahraničněpolitickou strategií, se americká Strategie národní bezpečnosti sotva stala překvapením. Ale Čína nejspíš do poslední chvíle nevěřila, že se USA podaří až takhle zkompletovat posádku svých protivníků. Skoro bilion dolarů vzájemného obchodního obratu Čína-USA, vzájemný průnik výrobních vztahů, se zdálo být dobrou pojistkou. Soudruh Si se ale nezmýlil, když se na jaře 2014 rozhodl podestlat trochu slámy. Trojice protivníků USA se vůbec podařila velmi harmonicky: – Čína se za poslední 3 roky posunula na první místo ve spotřebě energetických zdrojů (toho bohatství, které vlastní Rusko a Irán), Irán zaujímá 3.místo v zásobách ropy, 2.místo v zásobách plynu, hned po Rusku, jehož zásoby představují třetinu světových. Pokud jde o ropu, jsou ruské zásoby odhadovány na 103,1 mld.barelů a geologický průzkum arktického šelfu může situaci výrazně změnit. Takže Rusko, Irán a Čína se velmi dobře doplňují – my a Peršané jsme schopni energeticky zabezpečit Čínu, jejíž poptávka roste ročně minimálně o 10%.

Čína zakoupila v roce 2015 na zahraničních trzích 330 mil.tun ropy; o rok později 381 mil.tun, nebo 7.5 mil.barelů denně (to bylo +13%). V roce 2017 předběhla Čína USA v dovozu ropy (8,5 mil.barelů/den). V lednu 2018 byla otevřena druhá linie rusko-čínského ropovodu Skovorodino-Daqing jako pokračování Východosibiřského ropovodu k Tichému oceánu. V důsledku toho Čína v posledních dvou letech dostává z Ruska navíc po 15 mil.tun ropy (110 mil.barelů) – 2x víc než předtím. V listopadu 2019 dokončil Transsib prodloužení větve ropovodu o VSTO-2 ze Skovorodina do ropného terminálu Kuzmino v sousedství tichomořského přístavu Nachodka, kam bude postupovat 50 mil.tun ropy ročně.

V roce 2018 bylo v Číně využito 280 mld.m3 plynu – o 18% víc než v 2017, který byl ve srovnání s předchozím rokem vyšší o 17%. V roce 2019 bude pravděpodobně překročena hranice 300 miliard. Vlastní čínská těžbarost podstatně skromnější – cca 7% ročně, takže dovoz roste podstatně rychleji. V roce 2018 dovezla Čína 125,7 mld.m3 a stala se největším dovozcem plynu na světě, a zastavení se nepředpokládá, protože tam, stále platí program převodu uhelných elektráren na plynové. Z tohoto objemu přišlo 51 mld. po plynové magistrále ze Střední Asie, což je 93% kapacity této magistrály. Další 3 mld.m3 přichází plynovodem z Myanmaru, a vše ostatní – skoro 72 mld.m3 musí Čína dovážet v kapalně podobě tankery – tento objem je 2.největší na světě. Že je to mnoho čísel? Souhlasím, ale slouží jen k doložení kritické závislosti Číny na objemu námořních dodávek. Jediným konkurentem v dodávkách ropy do Číny je Saudská Arábie a v plynu je to Katar a Austrálie. Podstatná je ale zranitelnost námořních cest, s výjimkou Severní mořské cesty, kontrolovaných válečnými flotilami USA.

Dodávky po moři mohou být přerušeny jednoduše a rychle. A v tom tkví geopolitický převrat způsobený „SilSib“, a nijak nesouvisí s Evropou. Spočívá v tom, že Čína definitivně souhlasila, s požadavkem Států, aby se stala jedním z členů posádky oné lodi, ve které se nachází Rusko a Irán. Shrnu-li to, pak je „Síla Sibiře“ stejně strategicky důležitá pro Čínu jako pro Rusko, ruské

energetické zdroje v Číně budou jak v ropě, tak i v plynu. A ruské jaderné elektrárny v Číně budou rovněž – kromě čtyř už fungujících energetických bloků, probíhá příprava výstavby hned dalších čtyř. A ruský LNG v Číně rovněž bude, protože čínské společnosti se kapitálově podílejí na kombinátech na výrobu zkapalněného plynu „Jamal LNG“ a „Arktika LNG-2“.

Geopolitický obrat začal dříve, než začali s pokládkou „SilSib“. Start lze odpočítávat od momentu spuštění ropovodu „VSTO“. Ale to, že „VSTO-2“ neústí v Číně, ale v ruském námořním terminálu Kuzmino, odkud mohou dodávky jít kamkoli, svědčí o tom, že Rusko nesouhlasí s monopolem Číny. A pečlivý popis „Síly Sibíře“ hovoří o témž. Exportní kapacita činí 38 mld.m3 plynu ročně. Jde o to, že trasa plynové magistrály umožní plynofikaci 200 osídleným míst v Jakutsku a v dalších regionech Dálného Východu. A první klient už se objevil – nedávno bylo plynofikováno městečko Ciolkovskij – tedy kosmodrom Vostočnyj. Jaká je celková kapacita plynové magistrály se časem dovíme. Takové ticho tu už bylo – to když všichni nadávali Gazpromu, že utrácí málo za vnitřní plynovody, jdoucí k magistrále. Dnes už ale pracuje plynový kombinát Vysockij s kapacitou 1 mld.m3 plynu a po rozšíření závodu to bude dvakrát tolik. Projektuje se megaklastr Ust Luga, s plynozpracujícím kombinátem Gazpromu o kapacitě 45 mld.m3 ročně, a tamtéž závod na 13 mil.tun LNG ročně a spotřebou 25 mld.m3 plynu, atd A na to všechno plyn stačí. Takže o „Síle Sibíře“ ještě nejdou uslyšet – ovšem už bez souvislosti s Čínou. Vlastně slyšíme už teď – Gazpromněfť už začíná průmyslovou těžbu na Kovyktinském ropném nalezišti se zásobami 1,5 mld.barelů. Infrastruktura už je částečně vybudována Gazpromem v souvislosti s těžbou plynu. Takže náklady na těžbu vysoké nebudou. A to, že Gazprom Blagověščensk (na Amuru) už sbírá po celém Rusku odborníky, kterým nabízí žít a pracovat v Amurské oblasti – to také není geopolitika, ale reálný pokus Ruska vrátit se na Dálný Východ – v novém kole historie a v nových podmínkách...